

Optreden

Website

Prijzen

Opkomst

Recensies

Titel : Parnassia (2010) door Josha Zwaan

Geschreven door : Ardjan Noorland

In haar debuutroman 'Parnassia' vertelt Josha Zwaan (1963) het verhaal van een vrouw die worstelt met haar joodse identiteit en haar verleden. Over joodse kinderen in de Tweede Wereldoorlog bestaan diverse hartverscheurende boeken, maar het bijzondere aan dit boek is dat niet de oorlogservaring zelf centraal staat, maar juist de sporen die de oorlog nalaat in het verdere leven.

Hoofdpersoon is Rivka, die in 1942 als vierjarig joods meisje wordt ondergebracht bij een kinderloos gereformeerd domineesgezin in het Zeeuwse dorp Zaamslag. Als Anneke groeit ze op bij haar nieuwe ouders, die haar koesteren als een prinses. In deze christelijke omgeving vervreemdt ze langzaam maar zeker van haar joodse afkomst. Na de bevrijding komen haar echte vader en haar broer Simon naar Zaamslag om haar op te halen. Ze zijn inmiddels vreemden geworden voor haar. Rivka is Anneke geworden. Op fraaie wijze vervlecht Zwaan in dit verhaal de strijd die joodse ouders na de bevrijding moesten leveren om hun kinderen terug te krijgen. Een gevecht tegen een sterke christelijke lobby, die de grondgedachte had dat je het kinderen niet kon aandoen om na een kennismaking met het evangelie terug te keren naar een leven zonder Messias.

Rivka leeft verder als Anneke, maar loopt vast in de rol die van haar als vrouw wordt gevraagd in de gereformeerde traditie. Haar vroeger zo door papa geprezen leergierigheid is nu een obstakel: een vrouw is immers geschapen voor het moederschap en studeren past niet in dat patroon. De kloof tussen Anneke en haar pleegvader groeit, ook doordat hij vanuit zijn geloof alles zeker weet, terwijl Anneke zoekt en twijfelt. De kloof wordt een breuk wanneer Anneke besluit om geen openbare belijdenis van haar geloof af te leggen.

Als jonge vrouw gaat ze in Leiden wonen, waar ze lesgeeft op een basisschool. Ze ontmoet Joost en trouwt met hem. Hij blijkt eveneens een joodse achtergrond te hebben. Zijn oorlogsverleden is echter heel anders dan dat van Anneke: hij heeft de ontberingen van het kampeven aan den lijve ondervonden. Anneke wil zijn verhalen niet horen. Het hoofdstuk 'joods' beschouwt ze als afgesloten. Het wordt haar ontkenning tegenover zijn trauma's. Joost verzinkt steeds vaker in zwijgen en zoekt in stilte naar antwoorden. De onverwerkte trauma's en het wederzijdse onvermogen tot communiceren slopen het huwelijk. Ook gaat het gezinsleven kapot, doordat Anneke niet in staat is om van haar kinderen te houden. Dat blijft niet onopgemerkt en de kinderen worden uit huis geplaatst. Dan bindt niets Anneke meer aan Leiden en vertrekt ze naar Amsterdam.

Pas dertig jaar later ontmoet ze haar kinderen en haar broer Simon opnieuw, op de begrafenis van Joost. De lang ingedamde stroom van herinneringen komt dan volledig los. Haar oudste dochter Sandra wil haar verhaal horen. Iedere week spreken de vrouwen af in een strandpaviljoen om over het verleden te praten. Pas dan leert Anneke zich Rivka te voelen en verzoent ze zich met haar identiteit.

Met 'Parnassia' heeft Josha Zwaan een fraai debuut afgeleverd over een voor velen onbekend aspect van het oorlogsleed in Nederland. De opbouw van de roman is goed doordacht en de stijl is ronduit prachtig. Het knappe aan dit boek vind ik dat Zwaan erin is geslaagd om de lezer begrip te laten hebben voor de verschillende romanfiguren. Doordat de verschillende personages echt tot leven worden gewekt, voel je zowel mee met Anneke, die man en kinderen achterliet zonder ooit nog om te kijken, als bijvoorbeeld met de pleegvader die zijn best doet om Anneke een goede opvoeding te geven. Ik vind het jammer dat aan dit boek nog weinig aandacht is besteed in de media, want 'Parnassia' verdient het om door velen in het hart te worden gesloten.